

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Šiškovéj a sudcov JUDr. Jany Serbovej a JUDr. Martina Bargela v trestnej veci odsúdeného **F. M.** pre trestný čin nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1, ods. 2 písm. a/ Trestného zákona č. 140/1961 Zb. účinného do 31. augusta 2003 na neverejnom zasadnutí 11. januára 2017 v Bratislave, **o sťažnosti odsúdeného** proti uzneseniu Krajského súdu v Žiline z 18. októbra 2016, sp. zn. 3Ntok/1/2015, takto

r o z h o d o l :

Podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku sťažnosť odsúdeného **F. M.** **sa z a m i e t a.**

O d ô v o d n e n i e

Krajský súd v Žiline uznesením z 18. októbra 2016, sp. zn. 3Ntok/1/2015, podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku návrh odsúdeného **F. M.** na povolenie obnovy konania vo veci vedenej na Krajskom súde v Žiline pod sp. zn. 7T/9/2003, zamietol.

Proti tomuto uzneseniu ihneď po jeho vyhlásení a odôvodnení podal odsúdený sťažnosť (č. 1. 172). Včas podanú sťažnosť odôvodnil prostredníctvom obhajcu JUDr. Ing. Martina Chlapíka osobitným podaním z 18. novembra 2016 (č. 1. 187 – 190). V dôvodoch svojej sťažnosti uviedol, že krajský súd pri rozhodovaní o povolení obnovy konania rešpektoval názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uvedený v rozhodnutí, sp. zn. 5Tost/27/2016, s ktorým sa odsúdený nestotožňuje a poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu uvedené pod sp. zn. 4Tost/32/2015, ku ktorému sa prikláňa.

Odsúdený v sťažnosti ďalej cituje § 35 ods. 2 Trestného zákona č. 40/1961 Zb. (správne má byť ako aj v ďalšom zákon č. 140/1961 Zb.) účinného od 1. septembra 2003, § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. augusta 2003, § 42 ods. 3 Trestného zákona

účinného od 1. septembra 2003, § 42 ods. 3 Trestného zákona č. 300/2005 Z. z. účinného od 1. januára 2006.

Odsúdený M. poukázal v sťažnosti na zjednocujúce stanovisko trestnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Tpj 36/2014, podľa ktorého rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a v konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov vyvoláva vyhlásenie nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona je potrebné pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia vyvodit' aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2 časť vety za bodkočiarkou Trestného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005.

Ustanovenie § 35 ods. 2 zák. č. 140/1961 Zb. nadobudlo účinnosť od 1. septembra 2003, pričom je zrejmé, že v tomto ustanovení sa rieši aj ukládanie trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi. Pred nadobudnutím účinnosti tohto ustanovenia bola asperačná zásada premietnutá pri ukladaní trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi v ustanovení § 42 ods. 1 Trestného zákona, kde sú rovnako uvedené slová : „súd uloží páchatel'ovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“. Podľa názoru odsúdeného je to aj jeho prípad. V oboch prípadoch sú použité identické slová, ktoré sú v rozpore s ústavou. To znamená, že už sama existencia nálezu ústavného súdu ohľadom neústavnosti časti asperačnej zásady je dôvodom na povolenie obnovy konania.

Odsúdený M. nesúhlasí so záverom krajského súdu, že nález ústavného súdu sa nedotkol ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, t.j. ukládania trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi. Podľa názoru odsúdeného, pokiaľ by sa predmetný nález nemal vzťahovať aj na ustanovenie § 35 ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, ako aj na ustanovenie § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006, mohla by vzniknúť a nastať paradoxná situácia, kedy by bol ukladaný trest obzvlášť nebezpečnému recidivistovi, ktorý sa dopustí konania v jednočinnom súbehu, pričom by mu bol ukladaný trest v súlade s ustanovením § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 (na ktorý sa podľa krajského súdu nemá vzťahovať nález ústavného súdu) avšak v prípade, ak by sa dopustil trestnej činnosti vo viacčinnom súbehu, teda trestnej činnosti závažnejšej, súd by musel aplikovať ustanovenie

§ 42 ods. 3 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a teda neplatilo by ustanovenie § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006. Z takého výkladu, aký pripustil krajský súd by teda obzvlášť nebezpečný recidivista, ktorý sa dopustil závažnejšieho konania – viacčinného súbehu bol v priaznivejšej trestnej sadzbe (§ 35 ods. 2) ako obzvlášť nebezpečný recidivista, ktorý ak by sa dopustil jednočinného súbehu, t.j. menej závažnejšieho konania, bol by v nepriaznivejšej trestnej sadzbe (§ 42 ods. 1). Ústavný súd vyslovil záver, že nie samotné zvyšovanie trestnej sadzby je protiústavné, ale protiústavný je „príkaz“ zákonodarcu pre súdy, ukladať tresty v hornej polovici takto zvýšenej trestnej sadzby. Z tohto dôvodu odsúdený namietal, že boli porušené jeho ústavné práva.

V ďalšom odsúdený poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3To/15/2007, ktorým najvyšší súd zrušil napadnutý rozsudok Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7T/9/2003, v časti výrokov o trestoch a spôsobe ich výkonu, ktoré boli uložené spoluodsúdeným v nižšej výmere.

Vzhľadom na uvedené dôvody, odsúdený navrhol, aby nadriadený súd zmenil napadnuté rozhodnutie Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 3Ntok/1/2015, z 18. októbra 2016 a rozhodol tak, že návrhu na povolenie obnovy konania vyhovie.

Prokurátor Krajskej prokuratúry v Žiline sa k sťažnosti odsúdeného v určenej lehote nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky postupom podľa § 192 ods. 1 Trestného poriadku preskúmal správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému odsúdený podal sťažnosť, ako aj konanie týmto výrokom predchádzajúcim a dospel pritom k záveru, že sťažnosť odsúdeného M. **nie je dôvodná.**

Úvodom je potrebné uviesť, že krajský súd o návrhu odsúdeného F. M. už rozhodoval, a to uznesením z 22. septembra 2015, sp. zn. 3Ntok/1/2015, ktorým podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku tento návrh zamietol.

Na podklade podanej sťažnosti odsúdeného F. M. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 19. apríla 2016, sp. zn. 4Tost/32/2016, zrušil napadnuté uznesenie a krajskému súdu uložil, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Pritom vyslovil právny názor, v ktorom

sa odvolával na stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky Tpj 36/2014, podľa ktorého rovnaké právne účinky, aké v zmysle § 41b ods. 1 zákona č. 38/1993 Zb. vyvoláva vyhlásenie nálezu ústavného súdu z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, vo vzťahu k § 41 ods. 2 Trestného zákona; je pri použití extenzívnej interpretácie dotknutého ustanovenia potrebné vyvodiť aj vo vzťahu k ustanoveniu § 35 ods. 2, časť vety za bodkočiarkou Trestného zákona v znení účinnom od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005. Senát 4T ďalej prezentoval názor, že pokiaľ Najvyšší súd Slovenskej republiky vyslovil záver, že nález ústavného súdu sa má vzťahovať aj na § 35 ods. 2 Trestného zákona účinného od 1. septembra 2003 do 31. decembra 2005, keďže v tomto ustanovení je riešené ukladanie trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi a sú tu uvedené slová „súd uloží páchatelovi trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody“, je potom potrebné takúto extenzívnu interpretáciu vyvodiť aj v prípade ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. augusta 2003 (správne malo byť do 31. decembra 2005), pretože v predmetnom ustanovení je rovnako riešené ukladanie trestu obzvlášť nebezpečnému recidivistovi a sú tu použité identické slová, ktoré sú podľa nález ústavného súdu v rozpore s Ústavou Slovenskej republiky. Podľa záveru senátu 4T by bolo v rozpore s požiadavkou primeranosti trestu, aby recidíva (rovnako ako viacčinný súbeh) automaticky viedla k uloženiu trestu v hornej polovici sprísnenej trestnej sadzby.

Krajský súd preto uznesením z 15. júna 2016 rozhodol tak, že povolil obnovu konania v prospech odsúdeného F. M. a súčasne zrušil výrok o treste v rozsudku Krajského súdu v Žiline z 30. januára 2007, sp. zn. 7T/9/2003, ako aj všetky ďalšie rozhodnutia na tento výrok obsahovo nadväzujúce, ak vzhľadom na zmenu, ku ktorej došlo zrušením, stratili podklad.

Na základe sťažnosti podanej prokurátorom bolo predmetné uznesenie preskúmané Najvyšším súdom Slovenskej republiky, ktorý uznesením z 27. júla 2016, sp. zn. 5Tost/27/2016, zrušil uznesenie krajského súdu a uložil mu, aby vo veci znovu konal a rozhodol. Vyslovil pritom právny názor, že nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 28. novembra 2012, sp. zn. PL. ÚS 106/2011, sa týkal výhradne použitia časti asperačnej zásady v rámci ukladania trestu pri viacčinnom súbehu úmyselných trestných činov, z ktorých aspoň jeden je zločinom a prísne rozlišoval medzi ukladáním trestu pri viacčinnom súbehu a pri recidíve. Uviedol tiež, že rešpektujúc jednotlivé účely trestu (represia, resocializácia a výchovné pôsobenie), ako i požiadavku primeranosti, je namieste prisvedčiť právnenému

názoru, že v prípade, ak je páchatel' súdom trestaný za trestný čin A a trestný čin B, ktoré boli spáchané v súbehu, mal by byť potrestaný miernejšie ako v prípade, ak by bol súdom najprv potrestaný za trestný čin A a následne by po právoplatnosti tohto rozhodnutia spáchal trestný čin B, za ktorý by bol súdom (už ako recidivista) tiež potrestaný. Ústavný súd pritom dospel k záveru, že je v rozpore s požiadavkou primeranosti trestu, aby samotný viacčinný súbeh automaticky viedol k uloženiu trestu nad jednu polovicu sprísnenej trestnej sadzby, a to obzvlášť, ak by takýto trest mal byť prísnejší ako trest, ktorý by súd mohol uložiť za rovnaké (resp. obdobné) trestné činy spáchané v rámci recidívy. Pre záver, že ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti prísne rozlišuje otázku primeranosti trestu pri súbehu trestných činov a pri recidíve svedčí aj ďalší nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 2. novembra 2011, sp. zn. PL. ÚS 6/09, ktorým okrem iného návrhu Okresného súdu Pezinok v časti týkajúcej sa vyslovenia nesúlady § 47 ods. 2 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov s čl. 16 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a s čl. 3 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nevyhovelo.

Záverom najvyšší súd uložil krajskému súdu, aby v prípade pochybností a protiústavnosti časti ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005, podal podľa § 18 ods. 1 písm. d/ zákona o ústavnom súde s poukazom na čl. 125 ods. 1 písm. a/ Ústavy Slovenskej republiky na ústavný súd návrh na začatie konania o súlade časti vyššie uvedeného ustanovenia s Ústavou Slovenskej republiky, konkrétne článkami ústavy, ktoré boli citované v náleze ústavného súdu týkajúceho sa použitia časti asperačnej zásady v rámci ukladania trestu pri viacčinnom súbehu. V opačnom prípade mal krajský súd opätovne vo veci rozhodnúť bez zreteľa na predtým vyslovený právny názor.

Podľa názoru najvyššieho súdu Krajský súd v Žiline postupoval v súlade so zákonom, keď návrh odsúdeného F. M. na povolenie obnovy konania zamietol. Z ustanovenia § 394 ods. 1 Trestného poriadku vyplýva, že obnova konania, ktoré sa skončilo právoplatným rozsudkom sa povolí, ak vyjdú najavo skutočnosti alebo dôkazy súdu skôr neznáme, ktoré by mohli samy o sebe alebo v spojení so skutočnosťami alebo dôkazmi už skôr známymi odôvodniť iné rozhodnutie o vine alebo vzhľadom na ktoré by pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo k pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu.

Z obsahu spisového materiálu je zrejmé, že rozsudkom Krajského súdu v Žiline z 30. januára 2007, sp. zn. 7T/9/2003, bol obžalovaný F. M. uznaný za vinného z trestného činu nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 1, ods. 2 písm. a/ Trestného zákona účinného do 31. augusta 2003 **ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Trestného zákona**, na skutkovom základe uvedenom vo výrokovej časti tohto rozsudku. Za to bol odsúdený podľa § 171a ods. 2 Trestného zákona; **s použitím § 42 ods. 1 Trestného zákona** na nepodmienečný trest odňatia slobody **vo výmere 10 rokov**, na výkon ktorého bol podľa § 39a ods. 2 písm. c/ Trestného zákona zaradený do III. nápravno-výchovnej skupiny. Dňa 25. apríla 2007 bolo doručené krajskému súdu vzdanie sa práva odvolať sa proti rozsudku obžalovaného F. M.. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 28. apríla 2007. Pri ukladaní trestu krajský súd zohľadnil skutočnosť, že odsúdený sa dopustil skutku napriek tomu, že už bol právoplatne odsúdený za obzvlášť závažný úmyselný trestný čin (odsúdenie Okresným súdom Čadca z 24. februára 2000, sp. zn. 1T/13/2000, za trestný čin znásilnenia podľa § 241 ods. 1 Trestného zákona). Odsúdený M. bol posudzovaný ako obzvlášť nebezpečný recidivista podľa § 41 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006. Krajský súd ukladal trest podľa trestnej sadzby podľa § 171a ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 s použitím § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného v čase spáchania trestného činu. V súlade s týmto ustanovením súd upravil hornú hranicu trestnej sadzby odňatia slobody ustanovenej zákonom pre obzvlášť nebezpečného recidivistu o jednu tretinu a uložil mu trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Krajský súd dospel k záveru, že protiprávneho konania sa odsúdený dopustil opakovane, pričom táto okolnosť pre svoju závažnosť vzhľadom na dĺžku času, ktorá uplynula od posledného odsúdenia, podstatne zvýšila stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky sa stotožňuje s odôvodnením rozhodnutia krajského súdu na str. 9 – 11 uznesenia. Ustanovenie § 41 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 nie je obdobou ustanovenia § 41 ods. 2 Trestného zákona účinného od 1. januára 2006. Sú rozdielne východiská pre ukladanie trestov páchatelom ako obzvlášť nebezpečným recidivistom podľa Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a pri ukladaní trestov v zmysle asperačnej zásady. Asperačná zásada v Trestnom zákone účinnom do 1. januára 2006 bola upravená v § 35 ods. 2 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 a do právneho poriadku bola zavedená od 1. septembra 2003. Aplikáciou ustanovenia § 42 ods. 1 Trestného zákona účinného do 1. januára 2006 sa pri ukladaní trestu

zohľadňuje skutočnosť, že prichádza k recidíve, teda k opakovanému spáchaniu trestnej činnosti aj po tom, čo bol páchatel' za predchádzajúcu trestnú činnosť už právoplatne odsúdený. Pri aplikácii asperačnej zásady ide o postih páchatel'ov, ktorí spáchali viac trestných činov, z ktorých aspoň jeden z nich bol zločinom. V danom prípade bol odsúdenému F. M. uložený trest s použitím § 42 ods. 1 Trestného zákona vo výmere 10 rokov ako obzvlášť nebezpečnému recidivistovi za trestný čin uvedený v § 62 Trestného zákona (§ 171a ods. 2 Trestného zákona). Avšak tu treba uviesť, že trestná sadzba pri trestnom čine nedovoleného prekročenia štátnej hranice podľa § 171a ods. 2 Trestného zákona účinného do 31. augusta 2003 bola od 5 do 10 rokov. Pri použití tohto ustanovenia sa horná hranica trestnej sadzby odňatia slobody zvyšuje o jednu tretinu. Obzvlášť nebezpečnému recidivistovi súd uloží trest v hornej polovici takto určenej trestnej sadzby odňatia slobody. Podľa § 42 ods. 2 Trestného zákona horná hranica trestnej sadzby nesmie ani po zvýšení podľa ods. 1 prevyšovať pätnásť rokov. Teda pri skúmaní nepomeru uloženého trestu k závažnosti činu a pomerom páchatel'a, ktorý sa v minulosti viackrát dostal do rozporu so zákonom je zrejmé, že uložený trest vo výmere 10 rokov bol v súlade so zásadami ukladania trestov uvedenými v § 34 Trestného zákona.

Rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky PL. ÚS 106/2011 je novou skutočnosťou podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku súdu skôr neznámou, avšak tieto musia mať v zmysle vyššie citovaných ustanovení Trestného poriadku aj náležitosť, že by mohli sami o sebe alebo v spojení so skutočnosťami a dôkazmi už skôr známymi – navodiť situáciu, kedy by pôvodne uložený trest **bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu.**

Treba zdôrazniť, že u odsúdeného F. M. sa jedná o obzvlášť závažného recidivistu, ktorý spáchal úmyselný trestný čin, hoci už bol pre taký alebo iný obzvlášť závažný úmyselný trestný čin potrestaný (Okresný súd Čadca, sp. zn. 1T/13/2000). Skutok spáchal odsúdený opakovane. Táto okolnosť pre svoju závažnosť vzhľadom na dĺžku času, ktorá uplynula od posledného odsúdenia, podstatne zvýšila stupeň nebezpečnosti činu pre spoločnosť. Trestné činy uvedené v § 62 Trestného zákona patria k úmyselným trestným činom, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby najmenej osem rokov.

Trest je právnym následkom trestných činov, a teda musí byť úmerný k spáchanému trestnému činu (zásada proporcionality trestu – lex talionis). Je jedným z prostriedkov na dosiahnutie účelu trestného zákona. Tým je určená jeho funkcia v tom, ako má pôsobiť zákon jednak na ochranu spoločnosti, jednak pred páchatelom trestného činu, voči ktorému sa prejavuje prvok represie (zabránenie v páchaní trestnej činnosti) a prvok individuálnej prevencie (výchova k riadnemu životu), ako aj voči ďalším občanom – potenciálnym páchatelom, voči ktorým sa prejavuje prvok generálnej prevencie. Trest musí obsahovať aj morálne odsúdenie páchatel'a.

Vychádzajúc z konštantnej judikatúry ústavného súdu pri úprave otázok, akými sú stanovenie druhov trestov, zásad a spôsobov ich ukladania, je zákonodarca limitovaný len ústavou a dohovorom stanoveným zákazom krutého, neľudského či ponižujúceho trestu a všeobecnými ústavnými princípmi, akými sú princíp materiálneho právneho štátu, právna istota, zákaz svojvôle, princíp primeranosti, zákaz diskriminácie a pod. (Pl. ÚS 53/99). Zákonodarca v týchto medziach disponuje **širokou mierou úvahy**, čo sa týka určenia druhu trestov, ich výmery, zásad a spôsobov ich ukladania. Je tak na úvahe zákonodarcu stanoviť mieru uplatnenia tej ktorej formy ochrany, t.j. rozhodnúť, aký stupeň dôraznosti položí na tieto jednotlivé formy – represiu, individuálnu a generálnu prevenciu.

Je nepochybné, že u odsúdeného F. M. ide o recidívu po predchádzajúcom odsúdení, čo signalizuje, že výchovné pôsobenie predchádzajúcich trestov sa minulo účinkom. Ide teda o okolnosti plne odôvodňujúce zvýšenú mieru ochrany trestnoprávnymi nástrojmi. Odsúdený preukázal ľahostajnosť k hodnotovému systému spoločnosti, čo odôvodňuje prísnejšiu represiu pre dosiahnutie účelu trestu. Nenarušuje vo všeobecnosti predstavy o primeranosti trestania, pretože potreba preventívnej ochrany spoločnosti sa javí za týchto okolností ako nevyhnutná.

Čo sa týka absencie spravodlivosti prejavenej v nerovnosti páchatel'ov v zmysle namietanom sťažovateľom, nemá svoje opodstatnenie. Je nutné poznamenať, že iba odsúdený F. M. bol odsúdený ako obzvlášť nebezpečný recidivista.

Na základe uvedeného aj najvyšší súd dospel k záveru, že trest uložený rozsudkom Krajského súdu v Žiline, sp. zn. 7T/9/2003, vzhľadom na závažný charakter trestnej činnosti, pre ktorú trest vykonáva, bol vymieraný v zákonom stanovenej trestnej sadzbe. Neexistujú

skutočnosti, ktoré by naznačovali, že pôvodne uložený trest bol v zrejmom nepomere k závažnosti činu alebo pomerom páchatel'a, alebo uložený druh trestu by bol v zrejmom rozpore s účelom trestu, preto sťažnosť odsúdeného podľa § 193 ods. 1 písm. c/ Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu opravný prostriedok nie je prípustný.

V Bratislave 11. januára 2017

JUDr. Alena Š i š k o v á, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Ing. Alžbeta Kóňová